

Innst. S. nr. 20

(2001-2002)

Innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid

St.meld. nr. 56 (2000-2001)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

I meldingen gir Regjeringen en bred omtale av det nordiske samarbeidet på de ulike områdene i 2000-2001.

Kapittel 1 er en generell innledning til stortingsmeldingen. Kapittel 2 tar for seg prioriteringene for det norske formannskapet i 2001. Kapittel 3 omtaler Nordisk Ministerråds Nærområdeprogram med forslag om revidert nordisk nærområdestrategi, samarbeidet i Arktisk Råd, Barentsrådet og Østersjørådet. Kapittel 4 er en oversikt over tverrsektorielt samarbeid. Kapittel 5 omtaler sektorsamarbeidet, både det som faller inn under Ministerrådets formelle rammer og annet regjeringssamarbeid, f.eks. det utenrikspolitiske og det forsvarspolitiske samarbeidet.

Som vanlig er også rapporten fra den norske delegasjonen til Nordisk Råd inntatt som vedlegg til stortingsmeldingen. Som bilag til rapporten fra delegasjonen er rekommandasjoner, fremstillinger, uttalelser og interne beslutninger vedtatt av Nordisk Råds 52. sesjon. Som vedlegg følger også uttalelse fra Nordisk Råds temamøte om miljø i april 2001, resolusjon fra møtet mellom Benelux, Baltisk Forsamling og Nordisk Råd om klimapolitikk i april 2001, uttalelse fra konferanse for unge politikere i Barentsregionen i mai 2001, felles uttalelse fra Baltisk forsamling og Nordisk Råds tredje fellesmøte i mai 2001, uttalelse fra den fjerde Arktiske parlamentarikerkonferansen i august 2000, samt resolusjon fra den 9. parlamentarikerkonferansen om samarbeid med Østersjøen september 2000.

Nordisk Ministerråds årsrapport for 2000 følger som vedlegg til meldingen.

1.1 Samarbeid og samråd

Innledningsvis minner Regjeringen om at det neste år er et halvt århundre siden det nordiske samarbeidet ble formalisert ved opprettelsen av Nordisk Råd. Siden etableringen av Nordisk Ministerråd i 1971 har også

Nordisk Ministerråd styrket kontakter og samarbeid mellom folk i Norden. Det nordiske samarbeidet ble forsterket og styrket gjennom nærområdesamarbeidet med de baltiske stater og Nordvest-Russland, etter den kalde krigens slutt og oppløsningen av Sovjetunionen. Norden engasjerer seg også i europeisk samarbeid og har egne samråd i forhold til sentrale spørsmål vedrørende integrasjonen i Europa.

Nordens internasjonale nærmiljøer er i stadig endring, og de nordiske land diskuterer løpende hvordan nordisk samarbeid skal prioriteres og organiseres. Med bakgrunn i en sannsynlig østlig utvidelse av EU, ble det i fjor lagt frem forslag til ny nordisk strategi for nærområdene.

Vismannsgruppens rapport "Öppet för världens vindar", som ble lagt frem i fjor viser til hvilke overordnede trender som nordisk samarbeid må forholde seg til i tiden som kommer og hvilke tilpasninger som vil kreves.

Regjeringen understreker at det internt nordiske samarbeidet alltid vil være det grunnleggende og den viktigste del av det nordiske samarbeidet. Det omfattende frivillige samarbeidet mellom organisasjoner og institusjoner i Norden er av stor betydning i så måte.

Fremveksten av informasjonssamfunnet er et av Nordens fremste kjennetegn og fortrinn. Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd har opprettet felles informasjonstjeneste og har opprettet felles hjemmeside på Internett (www.norden.org). Det ble i år opprettet en egen informasjonstjeneste "Hallo Norden" hvor man gjennom e-post, faks eller telefon kan få svar på spørsmål ang. reising, flytting, studier etc. i Norden. Tjenesten finnes nå i alle de nordiske land.

Nordisk Ministerråd vil fortsatt arbeide for å fjerne gjenværende grensehindringer i Norden.

Miljøet står svært høyt på den nordiske dagsorden. I kjølvannet av de nordiske statsministrenes erklæring om et bærekraftig Norden i 1998, har landene utarbeid-

det en tverrsektoriell strategi for et bærekraftig Norden. Strategien skal benyttes også i internasjonale fora, eksempelvis Rio+10-konferansen i Sør-Afrika i 2002.

Nordisk Ministerråd har etablert et svært godt samarbeid med nærområdene, som sammenfaller i stor grad med innholdet og målsettingene i EUs politikk i Den nordlige dimensjon. I dialog med de baltiske land har Ministerrådet konkludert at det nå vil være formålstjenlig å øke fokus på Nordvest-Russland, snarere enn Baltikum, mht. utviklingen i Baltikum de siste ti årene og den sannsynlige utvidelsen av EU.

I det arktiske samarbeidet vektlegges næringslivsspørsmål som kan bedre utkommet og levekårene på et bærekraftig grunnlag i de arktiske områdene. Om lag 20 pst. av det fellesnordiske budsjettet går til innsatser i Nordens nærområder.

De nordiske land søker å samarbeide for så tidlig som mulig å identifisere saker hvor de har felles interesser i relasjon til europeisk samarbeid. Samarbeidet om europeiske spørsmål har ingen formell status, men består av uformelle samråd og informasjonsutveksling etter behov.

1.2 Det norske formannskapet i 2002

Norge skal i 2002 ha formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet. De overordnede prioriteringene for vårt formannskap er kommet til etter en bred dialog og samråd med berørte og interesserte parter både fra offentlige etater, Nordisk Råds norske delegasjon, frivillige organisasjoner og engasjerte enkeltpersoner.

Det nordiske samarbeidet må være fremtidsrettet og må derfor blant annet fokusere på barn og unge. Samfunnet er i kontinuerlig forandring, hvor både krav og press på de unge gjør seg gjeldende. Det trengs derfor ny dynamikk og nye initiativ i forhold til denne gruppen.

I nærområdene vil formannskapet legge stor vekt på barn og unges helse og levekår.

1.3 Nærområdene

1.3.1 Ministerrådets nærområdeprogram, forslag til revidert nordisk nærområdestrategi

Ministerrådets virksomhet i Nærområdet ble i 2000 gjenstand for en grundig gjennomgang, noe som resulterte i et forslag til ny strategi for nærområdesamarbeidet. Forslag til ny strategi skal legges frem under høstens sesjon i København. Den reviderte nærområdestrategien skal fortsatt omfatte de tre baltiske landene, Nordvest-Russland, Kaliningrad og det arktiske området. Den overordnede målsetningen for Ministerrådets arbeid i Nærområdene er å bidra til en stabil og demokratisk utvikling i området, og arbeidet samsvarer i stor grad med EUs politikk i Den nordlige dimensjon, særlig innen bærekraftig utvikling og energi. Dette gir økt tyngde til Ministerrådets virksomhet.

Det arktiske samarbeidet innenfor nærområdeprogrammet har vokst i betydning, og koordineres i

økende grad med aktivitetene i Arktisk Råd. I 2001 skal et nytt forslag for arktisk samarbeid overleveres Nordisk Råd.

1.3.2 Arktisk Råd

Arktisk Råd er det eneste regionale samarbeidsorgan som omfatter alle de åtte arktiske land, de fem nordiske, USA, Canada og Russland. I tillegg har Rådet "permanente deltakere" som representerer urbefolkningene i den arktiske regionen. Nordisk Ministerråd deltok som ad hoc-observatør inntil det fikk fast observatørstatus høsten 2000.

Initiativet til et miljøsamarbeid i Arktis ble tatt for ca. 10 år siden, etter den "kalde krigens" slutt. Dette ble formalisert i den arktiske miljøvernstrategien (AEPS) som ble vedtatt i Rovaniemi i 1991. Da Arktisk Råd ble etablert i 1996, ble AEPS inkludert i dette.

Ett av de viktigste resultatene av det arktiske miljøsamarbeidet er statusrapporten om det arktiske miljø, som AMAP la fram i 1997. Rapporten la grunnlaget for handlingsplanen mot forurensning i Arktis, som ble vedtatt på siste ministermøte. Norge leder ad hoc-styringskomiteen som er opprettet for å gjennomføre planen. Det er også utarbeidet handlingsplaner som ivaretar beskyttelse av det arktiske marine miljø mot miljøpåvirkning fra landbaserte aktiviteter (PRA).

Biodiversitetprogrammet (CAFF) under Arktisk Råd, la fram en omfattende rapport "Arctic Flora and Fauna - Status and Conservation" i juni i år. Med basis i rapporten skal det utarbeides og legges fram anbefalinger om prioriterte aktiviteter på ministermøtet i 2002.

Regjeringen understreker at det er i norsk interesse å utdype og videreutvikle samarbeidet i Arktisk Råd for at det skal bli et substansielt og politisk relevant organ for sirkumpolart samarbeid.

Det er behov for et nærmere samarbeid mellom Arktisk Råd og andre regionale samarbeidsfora som Barentsrådet og Nordisk Ministerråd, ikke minst av koordineringshensyn. Fra norsk side er det viktig at det arktiske samarbeidet får en sentral plass i arbeidet med EUs nordlige dimensjon (ND), og at Arktisk Råd kan bidra med å gi innhold til "Det arktiske vindu" i ND.

1.3.3 Barentssamarbeidet

Barentssamarbeidet ble opprettet i 1993 etter norsk initiativ. Rådet består av Norge, Sverige, Danmark, Island, Finland og Russland, EU-kommisjonen og en rekke observatører. Barentssamarbeidet har to nivåer: det mellomstatlige Barentsrådet som møtes på utenriksministernivå en gang hvert år (hvert formannskap) og Regionrådet, der norske, svenske, finske og russiske fylkesmyndigheter i Barentsregionen møtes om lag fire ganger i året. Ulike fagministre har også hatt møter innenfor rammen av Barentssamarbeidet.

Barentssamarbeidet har fra første stund hatt to hovedmål. Det ene å skape et stabiliserende samarbeidsmønster i forholdet mellom de nordiske land og Russland, og på den måten bidra til å knytte Russland

til europeisk samarbeid. Dette har gitt Barentssamarbeidet et sikkerhetspolitisk element. Det andre hovedmålet er å styre den økonomiske og sosiale utviklingen i Barentsregionen. Det andre hovedmålet retter seg i praksis kun mot den russiske delen av Barentsregionen, dvs. Murmansk og Arkhangelsk fylker, Republikken Karelen og Nenets autonome område.

Barentssamarbeidet har skapt et aktivt lokalt engasjement. Folk-til-folk-samarbeidet mellom Russland og de øvrige nordiske land i nord må sies å være Barentssamarbeidets største suksess.

Barentsrådet (utenriksministrene) har i sitt arbeid lagt ekstra vekt på næringsutvikling og samhandel, miljøvern inkl. bærekraftig jord- og skogbruk og kulturminnevern, energi, transport og infrastruktur, ungdom, utdanning og forskning, samt helse.

Regionrådet (fylkene) har i sitt Barentsprogram for 2000-2003 prioritert områdene næringsutvikling/infrastruktur, kompetanseutvikling/utdanning, miljø/helse, velferd/kultur og urbefolkingssamarbeid.

Norge har lagt store ressurser inn i Barentssamarbeidet, som er den av de regionale samarbeidsordningene i nord som er sterkest fokusert mot Nordvest-Russland, og som dermed har størst potensial for å kunne bidra til en ønsket utvikling i våre nærområder og til vårt samarbeid med denne delen av Russland. Fra norsk side vil en fortsatt legge vekt på en videreutvikling av Barentssamarbeidet, ved at innsatsen i prosjektsamarbeidet økes, både sentralt og på regionalt nivå.

1.3.4 Østersjørådet

Østersjørådet var det første regionale samarbeidsforum som ble opprettet med både vestlige land og tidligere østblokkland etter jernteppets fall. Rådet ble stiftet i København i 1992 av Danmark, Estland, Finland, Latvia, Litauen, Norge, Polen, Russland, Sverige og Tyskland, samt EU-kommisjonen. Island ble medlem i 1995.

Østersjørådet består av utenriksministrene i medlemslandene og er et mellomstatlig samarbeid uten overnasjonal myndighet. Beslutningene tas ved konsensus. Iverksettelse krever nasjonale beslutninger. Formannskapet veksler mellom landene. Norge hadde formannskapet i 1999-2000, etterfulgt av Tyskland. Russland har formannskapet i 2001-2002.

Hovedmålsettingen for norsk deltakelse er å styrke den europeiske sikkerhet ved fortsatt integrasjon av Russland i vestlige samarbeidsfora, samt utvikle og styrke forholdet til de nye demokratier i Baltikum. Østersjørådet kan også bidra til å forbedre forbindelsene mellom Russland og nabostatene, både som et forum for politisk dialog og praktisk samarbeid.

Østersjørådets aktiviteter spenner over et vidt saksfelt og fokuserer sin virksomhet på områdene demokratiutvikling, økonomisk integrasjon og utvikling, utdanning, miljø- og energispørsmål, atomsikkerhet, helse og bekjempelse av organisert kriminalitet.

Samarbeidet i Østersjøregionen involverer et stort antall statlige myndigheter, så vel som fylker, kommu-

ner, næringsliv og folk-til-folk-kontakter. Østersjørådet er således et omfattende velfungerende nettverksforum.

Regjeringen mener at en EU-utvidelse som omfatter Polen og Latvia vil sette den russiske regionen i Kaliningrad i en spesielt vanskelig situasjon som en enklave i EU. Det vil derfor være viktig å involvere Kaliningrad i et grenseregionalt samarbeid og å koordinere innsatsen overfor enklaven med andre engasjerte aktører. Regjeringen mener at en utfordring fremover vil være å bidra med konkrete forslag for samarbeid til EUs handlingsplan om Den nordlige dimensjon.

En av hovedmålsetningene med norsk engasjement i Østersjørådet er å etablere forutsigbare og stabile rammebetingelser for næringslivet. Et viktig bidrag til Østersjørådets hovedmålsetning om å bidra til stabilitet og demokratisk utvikling i regionen er EuroFaculty - Østersjørådets utdanningsprosjekt innen jus, økonomi og statsvitenskap. Prosjektet er en akademisk suksess, og det er nylig opprettet et lignende konsept i Kaliningrad.

Norge har engasjert seg i arbeidet med å etablere IT-nettverket "Children at risk" som redskap for å bekjempe kommersiell utnyttelse av barn, samt medvirke til å bedre situasjonen for barn og unge i Østersjøregionen. I løpet av 2001 vil nettverket være operativt. Målsetningen er at hovedansvaret for drift av IT-nettverket skal lokaliseres til Østersjørådets sekretariat fra 2002.

Regjeringen vil arbeide for bedre koordinering mellom Østersjørådet, Nordisk Ministerråd og andre organisasjoner for å oppnå synergieffekter og for å oppnå flere konkrete resultater som betyr noe for menneskene i regionen.

1.3.5 Vestnorden-samarbeidet

Nordisk Atlantsamarbeid (NORA) er et samarbeid mellom Island, Færøyene, Grønland og Norge med overordnet mål å drive regionalt næringsutviklings-samarbeid mellom landene.

Fra Norge deltar Samarbeidsrådet for Vest- og Sørlandet (SAVOS), Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU) og Regionalpolitisk avdeling i Kommunal- og regionaldepartementet (KRD). Nordisk Ministerråd har rett til å delta som observatør.

1.4 Tverrsektorielt samarbeid

1.4.1 Europeiske og internasjonale spørsmål

Det nordiske samarbeidet er et godt og supplerende instrument i de nordiske lands europapolitikk, og de nordiske land legger stor vekt på å opprettholde det nordiske samarbeidet. Finlands, Sveriges og Danmarks formannskap i EU gir de nordiske land gode muligheter til å påvirke EUs agenda samt skape oppmerksomhet om nordiske verdier og prioriteringer. Fra norsk side vil man gjennom den nordiske kanalen søke å bidra til å gjøre våre synspunkter kjent, samt fremme

norske interesser med henblikk på viktige prosesser i EU, blant annet utviklingen av Den nordlige dimensjon.

De nordiske land viderefører det "tidlige varslings-systemet" for konkrete EU/EØS-spørsmål, hvor hensikten er å sikre at saker av fellesnordisk betydning i EU/EØS drøftes i en nordisk ramme på et tidlig tidspunkt. Regjeringen ser det som en viktig oppgave å styrke de kontakter, den informasjonsutvikling og de påvirkningsmuligheter i forhold til EU som skjer gjennom det nordiske arbeidet.

Integreringen av deler av Schengensamarbeidet i EUs overstatlige samarbeid har berørt de nordiske land sterkt. Avtalen mellom Norge, Island og EU om institusjonelle løsninger for norsk og islandsk deltakelse i Schengensamarbeidet ble undertegnet den 18. mai 1999, og gjør det mulig å opprettholde Den nordiske passunionen. Det innebærer også at de nordiske land inngår i et større europeisk reisefrihetsområde. Avtalen gir adgang til full dialog med EU-landene både om Schengensaker og om andre saker i forbindelse med Schengen. Implementeringen av Schengenregelverket fant sted i alle de nordiske land den 25. mars i år.

1.5 Barn og ungdom

Barn og ungdom er et satsningsområde for det nordiske samarbeidet. Bevilgningene i Ministerrådets budsjettforslag for 2002 viser en samlet sum på 66,5 mill. DKK til barn og unge, herav ca. 28 mill. DKK på utdannings- og forskningsområdet. Handlingsplanen for nordisk skolesamarbeid 2000-2004 har som mål å gjøre skolen i Norden bedre, samt fremme et helhetssyn i utdanningstilbudene til barn og ungdom, fra barnehage til videregående opplæring.

Nordisk Råd ba høsten 1999 Nordisk Ministerråd om å utarbeide en tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitikken. Nordisk ungdomskomiteé fikk oppdraget og leverte et utkast til plan i mai 2000. Etter en bred høringsrunde er planen nå vedtatt og skal følges opp av blant annet ungdomskomiteen.

Demokratiutvikling og reell medbestemmelsesrett fra barn og ungdom er satt på dagsorden de siste årene, og vil være et innsatsområde i tiden som kommer.

Som en oppfølging av rekommandasjonen fra Nordisk Råd om bekjempelse av seksuelt misbruk av barn, er det gjennom samarbeid mellom Embetsmannskomiteen for sosialsektoren og Embetsmannskomiteen for lovgivningssektoren igangsatt et utredningsprosjekt om behandling i tillegg til straff for de som er straffedømt for seksuelle overgrep mot barn.

Norge har engasjert seg i arbeidet med IT-nettverket "The House of Children at risk" som redskap for å bekjempe kommersiell utnyttning av barn. Nettverket vil gi nye muligheter for kommunikasjon, kunnskapsutveksling og informasjon, og er et viktig bidrag i arbeidet med å bedre utsatte barn og unges levevilkår.

1.6 Miljøsamarbeid

Utarbeidelsen av en tverrsektoriell strategi for et bærekraftig Norden var en viktig oppgave i fjor. Oppfølging av strategien for et bærekraftig Norden som ble utarbeidet i fjor vil være en prioritert oppgave i 2001. Integrasjon av miljøvern hensyn i sektorpolitikken står sentralt i strategien, som skal være rettleidende for utviklingen av et bærekraftig Norden og en bærekraftig utvikling i våre nærområder i de kommende 20 år. Strategien omfatter tverrgående innsatsområder som klimaendringer, biologisk mangfold og genetiske ressurser, natur- og kulturmiljø, havet, kjemikalier og matvaretrygghet. Øvrige sektorområder som strategien dekker er: energi, fiske, fangst og akvakultur, transport, jord- og skogbruk samt øvrig næringsliv.

Under det norske formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet i 2002 vil oppfølgingen av strategien også få en fremtredende plass.

1.7 Annet tverrsektorielt samarbeid

1.7.1 Den frivillige sektor

Nordisk Ministerråds strategi for samarbeid med den frivillige sektor som ble vedtatt i 1997 ble satt ut i livet i 1999. De initiativer som Ministerrådet har satt i verk for å styrke den frivillige sektorens muligheter for samarbeid med den offisielle delen av det nordiske samarbeidet vil ventelig bli gjenstand for vurdering i løpet av 2002. Situasjonen for frivillige organisasjoner i nærområdene og muligheter for samarbeid vil også bli tatt opp i 2002.

1.7.2 Grensebarrierer

De nordiske samarbeidsministrene vedtok i 1998 å ta nye initiativer for å redusere de problemene som ulike skatte- og trykkesystemer, arbeidsmarkedsregler og andre regler medfører for enkeltpersoner og virksomheter.

Den nyetablerte servicetelefonen "Hallo Norden", som nå finnes i alle de nordiske land, skal fungere som en problemløser for nordiske borgere som støter på grensehindre, og skal først og fremst henvise til den rette ansvarlige myndighet.

Som en del av det finske formannskapsprogrammet for Nordisk Ministerråd i 2001 er det nedsatt en arbeidsgruppe som skal utrede nordiske medborgerrettigheter. Utredningen, som vil være ferdig 1. mars 2002, vil ta for seg de rettigheter nordboere har i forhold til nordiske avtaler og overenskomster, og samtidig peke på viktige gjenstående grensehindre på fellesnordisk plan.

1.8 Budsjett, administrasjon, organisasjon og informasjon

Det budsjettforlag for 2002 som samarbeidsministrene har oversendt til Nordisk Råd er basert på en uforandret totalramme i forhold til inneværende år. Som i år skal 10 mill. DKK inntil videre ikke innbetales av landene, men trekkes på Ministerrådets likviditet. Budsjettet skal senere prisreguleres.

Av det totale budsjett på DKK 774,4 mill. skal Norge bidra med DKK 163,6 mill. Til betalingsordningen for høyere utdanning skal Norge bidra med DKK 16 mill. i 2002.

Når det gjelder finansieringen av det nordiske samarbeidet skal en være oppmerksom på at det gis betydelige nasjonale bevilgninger i tillegg til det som bevilges som tilskudd til Nordisk Ministerråds budsjett.

Generalsekretæren fremla i 2000 en budsjettanalyse som vurderer det nordiske budsjettet som styringsinstrument og redskap i budsjettprosessen. Analysen inneholder forslag som berører budsjettprosessen, finansieringen av institusjonene og en rekke tiltak for å øke gjennomsiktigheten i budsjettet. Det fremgår av meldingen at eventuelle reformer i de nordiske institusjoner bare kan iverksettes så sant institusjonenes styre og ansvarlige ministerråd støtter dette. Forslaget om budsjettanalysen skal behandles på Nordisk Råds 53. sesjon i oktober i år.

Nordisk Ministerråd og Nordisk Råds informasjonsavdelinger ble etter en prøveperiode i juni i år vedtatt sammenslått. Informasjonsavdelingens hjemmeside (www.norden.org) oppdateres daglig med nordiske nyheter. Andre satsninger er "Norden i Veckan" et elektronisk ukentlig nyhetsblad, ulike faktablad om det nordiske samarbeidet, samt magasinet "Politik i Norden" som kommer med fire temanummer i året.

Det nordiske informasjonsvinduet i Norge ble åpnet i mars i fjor og har navnet "Norden i Fokus". I sommer ble den nordiske servicetelefonen "Hallo Norden" offisielt åpnet i Oslo, tjenesten er tillagt Foreningen Norden, og må derfor ses i sammenheng med "Norden i Fokus".

1.9 Sektorsamarbeidet

1.9.1 Statsministrenes samarbeid

Regjeringen legger stor vekt på samarbeidet mellom de nordiske statsministre og er av den oppfatning at statsministrenes møter er av stor betydning for det nordiske samarbeidet.

Statsministrene har drøftet aktuelle og viktige spørsmål som står på Nordisk Ministerråds dagsorden. Blant annet strategien for en bærekraftig utvikling, vismannsrapporten "Öppet för världens vindar", den nye nærområdestrategien, budsjettreformen og utredningen om nordiske borgerrettigheter. Statsministrene har drøftet arbeidet i Østersjørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd og har spesielt engasjert seg i arbeidet mot spredning av smittsomme sykdommer i Østersjøområdet.

Siden siste stortingsmelding om nordisk samarbeid har det vært holdt to nordiske statsministermøter, og ett møte med sine baltiske kollegaer. Statsministrene har også møte med Nordisk Råds presidium og representanter for de selvstyrte områdene.

1.9.2 Samarbeidsministrenes arbeid

Samarbeidsministrene har hatt en grundig behandling av blant annet Generalsekretærens reformforslag i utredningen "Budsjettanalyse 2000 - det nordiske budsjett". En del av forslagene av teknisk karakter er allerede tatt til følge i budsjettforslaget for 2002.

Samarbeidsministrene har også hatt en omfattende behandling av strategien for en bærekraftig utvikling. Samarbeidsminister Jørgen Kosmo har gitt Stortinget en redegjørelse for innholdet i strategien og Nordisk Råd har gitt sin tilslutning i en ekstrasesjon i juni 2001.

Samarbeidsministrene og Nordisk Råds Presidiums overveielser i forbindelse med Vismannspaneletts rapport "Öppet för världens vindar", skal presenteres og behandles på Nordisk Råds 53. sesjon i oktober 2001. Behandlingen vil etter alt å dømme resultere i et forslag som både anviser det politiske innhold i det nordiske samarbeidet i de kommende år, og de organisatoriske endringer som vismannsrapporten gir grunnlag for.

Samarbeidsministrene har tatt initiativ til et nytt arktisk samarbeidsprogram som skal oversendes Nordisk Råd før sesjonen i København i oktober dette år. Fellesnordisk innsats mot nynazisme og ekstremistiske grupper, utredning og dokumentasjon av nordiske borgers rettigheter, og revisjon av Ministerrådets offentlighetsregler er andre områder som samarbeidsministrene har hatt til behandling det siste året.

I 2002 skal Norge ivareta det nordiske formannskapet i Nordisk Ministerråd.

1.9.3 Det utenrikspolitiske samarbeidet

På tross av ulik forankring i forhold til EU og NATO, fungerer det utenrikspolitiske samarbeidet godt. Integrasjonsbestrebelsene i Europa og den endrede sikkerhetspolitiske arkitekturen innebærer at Norden i dag i stadig større utstrekning har felles utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser. Dette interessefellesskap sammen med vårt felles kultur- og verdigrunnlag, bidrar til at vi kan utnytte ulik tilknytning til internasjonale organisasjoner til felles initiativer og tiltak.

Det utenrikspolitiske samarbeidet er i de siste årene utvidet til å omfatte også nordisk-baltisk samarbeid i det såkalte 8-samarbeidet, samt 8+1-møter hvor det inviteres en gjest. I fjor var gjesten EUs høyrepresentant for den felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (FUSP), Javier Solana, gjest.

Regjeringen legger vekt på at man fra norsk side har stor nytte av informasjonsutvekslingen mellom de nordiske land når det gjelder EU/EØS-spørsmål. Det nylig gjennomførte finske (høsten 1999) og svenske (vår 2001) formannskapet i EU, og det kommende danske formannskapet i EU høsten 2002, gir muligheter for større gjennomslagskraft for fellesnordiske interesser i EU.

Forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål er i de siste årene tilført som en ny og viktig dimensjon i det nordiske samarbeidet. Landenes ulike sikkerhetspolitiske orientering er ikke til hinder for jevnlig konsul-

tasjoner, praktisk samarbeid og felles innsats. Gjennom det norsk-initierte NORDCAPS (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support) har de nordiske land etablert et tett samarbeid i forhold til internasjonale fredsoperasjoner i regi av FN. Det er Regjeringens mål å benytte formannskapsperioden til å videreutvikle SHIRBRIG-konseptet med sikte på å styrke evnen til å utplassere styrker raskt i FN-ledede fredsbevarende operasjoner.

De nordiske land samarbeider nært i kandidaturspørsmål, og Norge fikk god og aktiv støtte fra de øvrige nordiske land for plassen i FNs sikkerhetsråd for perioden 2001-2002.

1.9.4 Kultur

Regjeringen uttrykker bekymring for utviklingen av i det nordiske kulturbudsjettet, som er den sentrale rammebetingelsen for kultursamarbeidet. Nedskjæringene av kulturdelen i Ministerrådets budsjett over en rekke år har svekket kulturens muligheter til å oppfylle Den nordiske kulturavtalens målsetninger.

I Norges formannskapsprogram for 2002 vil Regjeringen derfor ta til orde for et styrket politisk engasjement fra kulturministrenes side, med sikte på å avklare og styrke rammebetingelsene for det nordiske kultursamarbeidet. Regjeringen vil legge vekt på at reformarbeidet i forbindelse med "Vismannsrapporten" og rapporten "Budsjettanalyse 2000" blir gjort til gjensidig bred drøftelse i Ministerrådet.

Norge vil under sitt formannskap i 2002 arbeide for at kulturens sentrale plass i Ministerrådets samlede virksomhet opprettholdes.

1.9.5 Allmennkultur og Barne- og ungdomskultursamarbeidet

Allmennkulturen har vært det dominerende arbeidsområdet i det nordiske kultursamarbeidet. Generelt kan man si at det har dreiet seg om nordisk kulturutveksling og kulturformidling i bred forstand. Kulturdepartementet har i sitt formannskapsprogram for 2002 understreket allmennkulturens store betydning for det nordiske samarbeidet, med sin basis i sentrale nordiske verdier representert ved felles kulturarv og det språklige fellesskapet.

Barn og unge vil være en prioritert målgruppe under det norske formannskapet i 2002.

Styringsgruppen for barne- og ungdomskultur skal følge opp handlingsplanen "Norden i et nytt årtusen 2001-2005" med en konkret plan for kultursamarbeidet for og med barn i Norden og nærområdene. Arbeidet med handlingsplan for barn og unge ventes sluttført i begynnelsen av 2002, og vil danne grunnlaget for en videreføring og om mulig styrking av barne- og ungdomskultursamarbeidet i Ministerrådet.

1.9.6 Film- og mediasamarbeidet

Nordisk allmennkringkasting og nordisk samarbeid på fjernsynssektoren har vært sentrale elementer i det nordiske samarbeidet i mange år. Styringsgruppen for

nordisk kultur- og massemediasamarbeid (KM-gruppen) er Ministerrådets rådgivende organ, og har de siste årene arbeidet med en statusrapport vedrørende public service-virksomheten i de nordiske land. Som en oppfølging av rapporten om public service-kringkasting i Norden vil KM-gruppen også utrede nærmere de tekniske og juridiske problemene vedrørende nabolandsfjernsyn. Regjeringen vil i formannskapsperioden i 2002 videreføre dette arbeidet.

1.9.7 Nærområdene/Europa

I forbindelse med det norske formannskapet i 2002 vil Regjeringen arbeide for å styrke kulturforbindelsene med nærområdene innenfor realistiske rammer. Det vil bli lagt vekt på samarbeidet med Russland, i særlig grad Nordvest-Russland.

Det er også vedtatt en prosjektplan for "Nordiske kulturprosjekter i utlandet" for perioden 2001-2004, hvor en legger stor vekt på kultursamarbeid med i land og regioner først og fremst i Europa.

1.9.8 Barentssamarbeidet og Østersjøsamrådet

I tillegg til bilateralt samarbeid med landene rundt Østersjøen, deltar Norge aktivt i det multinasjonale kultursamarbeidet mellom landene i regionen innen rammen av *Ars Baltica*. De overordnede føringene for samarbeidet trekkes opp av deltakerlandenes kulturministre i to årlige møter.

1.9.9 Idrett

Det nordiske idrettssamarbeidet er et sentralt samarbeidsområde innenfor den frivillige sektor i Norden. Ministerrådets bevilgning til nordisk idrettssamarbeid var i 2000 i overkant av 1,1 mill. DKK.

1.9.10 Nordisk kulturfond

Nordisk kulturfond har en særlig betydning for det frie kulturlivet i Norden, og for bredden og fornyelsen i det nordiske kultursamarbeidet. Fondet har den senere tid lagt vekt på å samordne sin virksomhet i forhold til Ministerrådet, og fremstår i dag som en del av de totale ressursene i det nordiske kultursamarbeidet.

1.10 Utdanning og forskning

Budsjettanalysen 2000 og Vismannsrapporten "Öppet för världens vindar" har viktige implikasjoner for samarbeidet på utdannings- og forskningssiden. Begge rapporter foreslår omlegging av det nordiske samarbeidet. Nordiske institusjoners finansiering og tilknytning til nasjonale og regionale samarbeidsinstitusjoner skal vurderes. Regjeringen er opptatt av å opprettholde nordiske forskningsinstitusjoner som fungerer godt, og viser til betydningen av deres synliggjøring av Norden som forskningsregion. Det tas sikte på behandling av forslagene på Nordisk Råds sesjon i oktober 2001.

Samarbeidet på utdannings- og forskningsområdet 2000-2001 har funnet sted innenfor rammen av strate-

gien" Norden som foregangsland for utvikling av menneskelige ressurser" fastsatt av Ministerrådet for perioden 2000-2004 og formannskapslandenes konkretisering av denne. Strategien legger vekt på tre fokusområder: Videreutvikling av et målrettet utdannings- og forskningsrom i Norden, nordisk arbeidsdeling i en ny tid, og nordisk utdanning og forskning i et internasjonalt perspektiv.

1.11 Miljø

Det nordiske miljøsam arbeidet fokuserer på miljøvernsspørsmål av felles nordisk interesse, samarbeid med andre sektorer, miljøproblemer i Nordens nær-områder og Arktis, EUs miljøarbeid og samordning av posisjoner i internasjonale prosesser. Til grunn for det nordiske miljøsam arbeidet ligger blant annet føre var-prinsippet og prinsippet om at forurenseren betaler. Det nordiske miljøhandlingsprogrammet 2001-2004 ble godkjent i november 2000, og vil få en fremtredende plass under den norske formannskapsperioden 2002.

Det nordiske miljøfinansieringsselskapet NEFCO, som skal fremme miljøinvesteringene i Nordens nær-områder, har vist seg effektiv når det gjelder å utløse prosjekter i Nordvest-Russland. I NEFCOs "Pipeline" ligger nå 23 prosjekter i Russland, 6 i Estland, 8 i Latvia, 6 i Litauen og 1 i Polen. Norge deltar i 19 av disse.

1.12 Energi

Rammene for det nordiske energisamarbeidet det siste året ble lagt på energiministtermøtet i august i fjor. Arbeidet har vært konsentrert om elektrisitetsmarkedet, gassmarkedet, energi- og miljø i Nærområdene.

Det ble i år arbeidet videre med oppfølging av Nordisk Råds rekommandasjon om miljøregnskap. Nordisk Ministerråd vil presentere resultat av dette arbeidet høsten 2001, og arbeidet skal være ferdig våren 2002.

Det fremtidige energisamarbeidet vil konsentrere seg om tre kjerneområder: det åpne elektrisitetsmarkedet, klimapolitiske spørsmål og regionalt samarbeid med Østersjøregionen og Nordens nærområder.

1.13 Regionalpolitikk

Regionalpolitisk samarbeid har en sentral plass innen det nordiske samarbeidet. Felles for alle de nordiske land er at en åpnere økonomi og en rask teknologisk utvikling gir endrede forutsetninger for regional utvikling, og endrede handlingsrom for utformingen av regionalpolitikken. Regionsamarbeidet har fått en sterkere europeisk dimensjon gjennom nordiske lands deltakelse i EUs grenseregionale program Interreg. Regionsamarbeidet berører også nærområdene i Østersjø- og Barentsregionen.

Ministerrådet vil prioritere følgende hovedaktiviteter i perioden 2001-2005:

- Målrettet erfaringsutveksling,

- kunnskapsutveksling - forskning og kompetanse-spredning, samt
- samarbeid mellom regioner.

1.14 Fiskeri

Under Danmarks formannskapsperiode i 2000, ble matvaresikkerhet og miljø, samt bærekraftig utvikling prioritert i fiskerisamarbeidet. Det finske formannskapet i 2001 har lagt vekt på spørsmål som berører forholdet mellom den nordiske fiskeripolitikken og fiskeripolitikken i EU.

Når Norge skal ha formannskapet i 2002 vil Regjeringen i større grad orientere seg om det tverrsektorielle samarbeidet på fødevareområdet. Prioriterte oppgaver vil være matvaretrygghet og vannmiljø, samt bærekraftig utnyttelse av ressursene.

1.15 Jord- og skogbruk

På bakgrunn av de gode erfaringene med felles ministermøter (sektorene jord- og skogbruk, fiskeri og næringsmidler) og den økte politiske betydningen matvaretrygghet har fått - samt behovet for å se hele matvarekjeden i sammenheng, besluttet de nordiske ministrene å nedlegge sine ministerråd og heller opprette et Ministerråd for Mat.

Spørsmål omkring matvaretrygghet og forbrukerhensyn blir stadig mer vektlagt innen nordisk samarbeid. På ministermøtet i Island i år ble det besluttet at det skulle utarbeides en handlingsplan for matvaretrygghet i Norden. Planen skal legges fram for ministrene i 2002.

Det viktigste området innen det nordiske jord- og skogbrukssamarbeidet er arbeidet med bevaring av genetiske ressurser. Det sterke nordiske samarbeidet om genetiske ressurser har medført at Norden har fungert som modell for regionalt samarbeid innen området andre steder. Det ble i år opprettet et Nordisk Genressursråd som sikrer koordineringen mellom det nordiske arbeidet og det nasjonale arbeidet. Nordisk Genressursråd skal også fungere som et rådgivende organ for Ministerrådet.

1.16 Økonomi og finanspolitikk

Et overordnet mål for den økonomiske politikken i de nordiske land er å sikre en stabil økonomisk utvikling. Høy sysselsetting og lav arbeidsledighet er prioriterte mål. For å nå disse målene kreves lav pris- og kostnadsvekst. Det er nødvendig å bedre arbeidsmarkedets virkemåte for å unngå strukturelle problemer. Det legges bl.a. vekt på å bedre arbeidsstyrkens kvalifikasjoner gjennom satsing på utdanning.

Den økonomiske veksten i Norden, sett under ett, økte fra 3 pst. i 1999 til 3,6 pst. i 2000.

1.17 Samferdsel

Det nordiske samarbeidet med Nordens nærområder har i stor grad fokusert på trafikkisikkerhet gjennom kompetanseutveksling og konferanser. Østersjøregio-

nen er en transport- og trafikpolitisk region i utvikling. Samarbeidet med regionen er et viktig og prioritert område i Ministerrådets arbeid. Den forestående utvidelsen av EU til også å omfatte de baltiske land forsterker betydningen av et intensivt og utvidet samarbeid med disse landene.

1.18 Narkotikapolitikk

Nordisk samarbeid om bekjempelse av narkotika har helt siden 1970-tallet vært et høyt prioritert område. Under norsk formannskap vil det bli lagt vekt på å følge opp samarbeidsprogrammet for 2001-2005, herunder prioriteringer i forhold til samarbeidsinitiativ med Nærområdene samt nordisk innsats i internasjonale fora. Regjeringen vil ta initiativ til at debatt rundt endringer og trender i den narkotikapolitiske debatten blir satt på dagsorden i de nordiske fora.

1.19 Sosial- og helsepolitikk

Det nordiske ministerrådssamarbeidet innen sosial- og helsesektoren spenner over et vidt felt fra forskning og utdanning, til informasjons- og erfaringsutveksling og tilrettelegging for samkvem mellom landene gjennom konvensjoner og overenskomster.

Det er spesielt områdene bekjempelse av smittsomme sykdommer og handlingsplanen for barn og unge som har vært prioriterte oppgaver i året som gikk.

Det fremgår av meldingen at det norske formannskapet i 2002 vil prioritere oppbygging av helsenettverk innen høyspesialisert medisin, samarbeid om analyse av det nordiske arbeidsmarkedet for helsepersonell, og en samlet videreutvikling av de nordiske systemene for overvåkning av antibiotikaresistens. Det finske formannskapets prioriteringer omkring alkoholpolitikken og samarbeidet om problemstillinger knyttet til pleie- og omsorgssektoren, vil bli fulgt opp av det norske formannskap. Det nordiske samarbeidsprogrammet for sosial- og helsesektoren 2001-2005 vil legge grunnlag for prioriteringer i den norske formannskapsperioden til neste år.

1.20 Arbeidsmarked

Det er høy aktivitet i norsk økonomi. De senere år har økonomien operert nær kapasitetsgrensen, og veksten har avtatt. Arbeidsledigheten er nå på ca. 3N pst. Norge har i denne perioden hatt god nytte av det felles nordiske arbeidsmarkedet. Svenske og i mindre grad finske innvandrere til Norge, har bidratt til å dekke etterspørselen etter arbeidskraft i bygge- og anleggsbransjen, serveringssektoren, varehandelen og i helse- og omsorgssektoren.

Sysselsettingsredegjørelsen for 2000 dannet grunnlag for sysselsettings- og arbeidslivsdebatten under Nordisk Råds 52. sesjon i Reykjavik, og slo fast at sysselsettingsfrekvensen i de nordiske land allerede er blant de høyeste i OECD. Dette indikerer at det ikke eksisterer en betydelig arbeidskraftsreserve som kan trekkes inn i arbeidsstyrken for å demme opp for de tiltagende flaskehalsproblemer som rapporteres fra de nordiske land.

Redegjørelsen slår fast at fortsatt økonomisk vekst i de nordiske land vil avhenge av god tilgang på kvalifisert arbeidskraft. Samtlige nordiske land har satt i verk tiltak for å bedre innvandreres muligheter til arbeidsmarkedet, samtidig er det iverksatt strategier for å bedre tilgangen på arbeidskraft med nødvendig IT-kompetanse.

De nordiske land har tatt initiativ for å fremme geografisk mobilitet mellom landene. Innføring av et felles nordisk flyttebidrag er under vurdering. Norge har allerede tatt initiativ til et slikt flyttebidrag fra Norge til andre nordiske land.

1.21 Forbrukerpolitikk

Forbrukersektoren har i mange år vært kjennetegnet av et bredt samarbeid mellom myndigheter, forbruker-institusjoner, interesseorganisasjoner og forskningsmiljøer. Samarbeidet omfatter de aller fleste forbrukerpolitiske interesseområder.

Den europeiske dimensjon preger i stadig økende grad samarbeidet. Det er nedfelt en systematisk politikk for samarbeid for å identifisere, analysere, og påvirke EU-regelverk under utvikling. Det samarbeides også regelmessig om gjennomføring av EU/EØS-regelverk.

1.22 Likestilling

Det overordnede målet for likestillings-samarbeidet i Norden er å utvikle en felles nordisk plattform som kan berike og styrke det nasjonale likestillingsarbeidet samt legge grunnlag for integrering av likestilling og kjønnsperspektiv på ulike politikkområder.

Fra norsk side er det lagt vekt på å integrere likestilling i Ministerrådets egen virksomhet. Målet er at dette skal prege samarbeidet i Nærområdene og i forhold til EU. Norge vil, som formannskapsland i 2002, gi prioritet til arbeidet med å få likestillingsperspektivet til å gjennomsyre alle deler av det nordiske samarbeidet. Dette er i tråd med den skjerpede og utvidede plikten til å arbeide for likestilling som er foreslått ved revidering av den norske likestillingsloven.

Det nye samarbeidsprogrammet for likestillingssektoren 2001-2005 ble vedtatt i april i fjor, og har tre hovedinnsatser: økonomisk politikk, menn, vold mot kvinner.

Det går frem av meldingen at Norden har en ledende rolle internasjonalt når det gjelder politikk og diskusjon knyttet til menns roller. En handlingsplan vedtatt i 1997 gir rammen for dette arbeidet.

1.23 Justis-sektoren

Det nordiske samarbeidet innenfor justis-sektoren har som mål å skape en mest mulig ensartet lovgivning i de nordiske land. Det pågår kontinuerlig arbeid med å tilpasse og revidere lovgivning med dette formål. Det er også et viktig ledd i samarbeidet å sikre nordisk enhet ved gjennomføringen av EUs regelverk i nasjonal lovgivning. Det tilstrebes å sikre nordisk samarbeid ved forberedelse av nytt EU-regelverk.

Gjennom de nordiske lands felles deltakelse i det operative Schengensamarbeidet innledes nå et ytterligere forbedret politisamarbeid over de nordiske grensene. Schengen Information System (SIS) vil bli brukt også innen det nordiske politisamarbeidet.

Det nordiske politi- og tollsamarbeidet er videreført for bekjempelse av narkotikakriminalitet til generell grenseoverskridende organisert kriminalitet av betydning for de nordiske land. Grunnpilarene i samarbeidet er fortsatt de felles nordiske politi/tolliaisoner (for tiden 33) utplassert rundt i verden samt kriminalitetsetterretningsprogrammene (for tiden 8). Norge hadde formannskap i PTN til juli i år.

Norge, Sverige, Danmark og Finland samarbeider med de baltiske land på fengselssektoren. Arbeidet blir koordinert fra Europarådet. Faddervirksomheten består i studiebesøk, materielt og faglig utviklingsarbeid, som i løpet av en tre-års periode har vist positive resultater. Norge har også siden 1998 inngått i et fengselsfaglig samarbeid med fem fengsler i Russland etter samme modell.

1.24 Utenrikshandel

Det tidligere formelle samarbeidet mellom de nordiske land om felles posisjoner i GATT/WTO falt bort som følge av Danmark, Sverige og Finlands medlemskap i EU. De nordiske land samarbeider imidlertid uformelt om WTO-spørsmål i møter på hovedstadsnivå og mellom de nordiske delegasjonen i Genève.

Gjennom det uformelle nordiske samarbeidet kan Norge holde seg orientert om EUs posisjoner, samtidig som det er av betydning at Norge deltar i grupperinger hvor EU kun er representert ved Kommissjonen. Det svenske EU-formannskapet bidro til at nordiske interesser i multilateral handelspolitikk ble markert.

1.25 Forsvar

Nordisk sikkerhetspolitikk og forsvarspolitisk samarbeid har utviklet seg betydelig etter murens fall. For Norge har den nordiske dialogen på dette området fått økt fokus, og det er også oppnådd enighet om å styrke det nordiske samarbeidet på flere områder. For Norge er det særlig viktig å opprettholde dialogen med Danmark, Sverige og Finland om utviklingen i EU, herunder spesielt utviklingen av en europeisk sikkerhets- og forsvarspolitikk. Samtidig gis Sverige og Finland økte muligheter for samarbeid med NATO.

Samarbeidet om fredsbevarende operasjoner har blitt vesentlig styrket ved etableringen av Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support (NORDCAPS). Organisasjonen ble etablert 1. juli 1998, med den hensikt å styrke de nordiske lands kapasitet til å operere sammen i internasjonale militære operasjoner i regi av FN, NATO, OSSE og eventuelt også EU. I fjor høst ble det etablert et permanent militært planleggingselement for NORDCAPS i Stockholm, som består av totalt seks offiserer fra Norge, Sverige, Danmark og Finland.

Når det gjelder forsvarsrelatert støtte til de baltiske land foregår det et utstrakt samarbeid mellom de nordiske land, og da i hovedsak innenfor en større multilateral ramme.

1.26 Bistand

De nordiske land legger i sitt løpende arbeid vekt på å sikre den overordnede målsetting, om at fattigdomsreduksjon blir styrende for utformingen og gjennomføringen av virksomheten i Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene. Arbeidet med å styrke kvinners rolle i utviklingsprosessen, samt integreringen av miljøhensyn i landstrategiene og prosjektvirksomheten, har lenge vært langsiktige prioriteringer for de nordiske land.

De nordiske land engasjerte seg i 1999 sterkt i utformingen av Verdensbankens og Det Internasjonale Valutafonds (IMF) gjeldsletteordning for de fattigste utviklingslandene, den såkalte HIPC-ordningen.

1.27 Samiske spørsmål

Den 5. april i fjor ble det opprettet et fast samarbeid mellom ansvarlige ministre for samiske spørsmål i Finland, Sverige og Norge. Hovedmålsettingen for dette samarbeidet er å styrke arbeidet for å sikre samisk kultur og språk, samt gjøre det lettere å komme fram til samordning av nasjonale tiltak og fellesprosjekter. To viktige saker som ble drøftet på ministermøtet var nye samarbeidsformer på nordisk nivå for samiske spørsmål, og arbeidet med sikte på en nordisk samekonvensjon.

Det første fellesmøtet mellom ministrene og samestingspresidentene ble avholdt i fjor høst.

2. KOMITEENS MERKNADER

I meldingens innledning minner Regjeringen om at det til neste år er et halvt århundre siden det nordiske samarbeidet ble formalisert ved opprettelsen av Nordisk Råd. Siden etableringen av Nordisk Ministerråd i 1971 har også Nordisk Ministerråd styrket kontakter og samarbeid mellom folk i Norden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Haakon Blankenborg, lederen Thorbjørn Jagland, Jens Stoltenberg og Gunhild Øyangen, fra Høyre, Julie Christiansen, Brit I. H. Andreassen, Oddvard Nilsen og Finn Martin Valleresnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen og Bjørn Jacobsen, fra Kristelig Folkeparti, Jon Lilletun og Lars Rise, og fra Senterpartiet, Åslaug Haga, har med stor interesse merket seg den nordiske vismannsgruppens rapport "Öppet för världens vindar" som ble lagt frem under sesjonen i Reykjavik i fjor og som viser til hvilke overordnede trender det nordiske samarbeidet må forholde seg til i tiden som kommer

samt hvilke tilpasninger som kreves. Som et resultat av en omfattende vurdering og anbefalinger som rapporten bidro med, vedtok Nordisk Råd på sin 53. sesjon i København 2001, en ny organisasjons- og utvalgsstruktur som vil tre i kraft ved årsskiftet. Den nye utvalgsstrukturen medfører at de geografiske utvalgene blir erstattet med 5 fagutvalg, bl.a. for å oppnå større politisk forankring for nordiske saker i de nasjonale parlamenter. Flertallet mener dette gir et godt utgangspunkt for det fortsatte nordiske samarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det økede internasjonale element i det nordiske samarbeid, den endrede sikkerhetspolitiske arkitekturen i Europa og Nordisk Råds rolle i arbeidet med å integrere Russland i europeiske samarbeidsstrukturer taler for at Nordisk Råd bør ha et utenriks- og sikkerhetspolitisk utvalg. Disse medlemmer viser til at den konservative gruppen fremmet forslag om å opprette et slikt utvalg i forbindelse med Nordisk Råds 53. sesjon i København.

Etter flertallets mening vil bl.a. utvidelsen av EU og de baltiske lands forventede inntreden i Unionen endre innholdet i nærområdepolitikken på en avgjørende måte. Effekten av økt globalisering og fordypningen av integrasjonen i Europa, vil etter flertallets mening øke behovet for en nordisk samordning, for å forsterke Nordens innflytelse og for å fremme nordiske verdier og interesser.

Flertallet understreker at det nordiske samarbeidet er en viktig kanal for å gjøre nordiske synspunkter kjent og for å fremme nordiske interesser med henblikk på viktige prosesser i EU. Flertallet er enig i at det er en viktig oppgave å styrke de kontakter, den informasjonsutveksling og de påvirkningsmuligheter i forhold til EU som skjer gjennom det nordiske samarbeidet.

Flertallet mener at man fra norsk side har stor nytte av informasjonsutvekslingen mellom de nordiske land når det gjelder EU/EØS-spørsmål. De nordiske formannskapsperioder gir muligheter til større gjenslagskraft for fellesnordiske interesser i EU.

Det økende internasjonale element i det nordiske samarbeidet må ikke føre til at det tradisjonelle samarbeidet skyves vekk. Det nordiske kultursamarbeidet i vid forstand vil fortsatt være bærebjelken i det nordiske samarbeidet. Flertallet mener det er viktig at den enkelte medborger gjenkjenner det nordiske samarbeidet og finner det nyttig.

Flertallet er i likhet med Regjeringen bekymret for utviklingen av det nordiske kulturbudsjettet, som er den sentrale rammebetingelsen for kultursamarbeidet. Nedskjæringene av kulturdelen i Ministerrådets budsjett over en rekke år har svekket kulturens muligheter til å oppfylle den nordiske kulturavtalens målsettinger. Regjeringen melder at den under formannskapsåret i 2002 ønsker å styrke engasjementet fra kulturministe-

rens side, med sikte på å avklare samt styrke rammebetingelsene for det nordiske kultursamarbeidet.

Flertallet støtter Regjeringens satsing på barn og unge, og arbeidet med en konkret plan for kultursamarbeidet for og med barn i Norden og nærområdene. Flertallet er kjent med at arbeidet med handlingsplanen ventes slutført i begynnelsen av 2002.

Flertallet har merket seg rapporten "Nordboernes rettigheter", presentert ved Nordisk Råds sesjon i København i oktober 2001. Rapporten, som kom til på oppdrag av Nordisk Ministerråd, viser at myndighetene i de nordiske land har liten eller ingen kunnskap om fellesnordiske avtaler og regelverk for fri bevegelighet i Norden. Dette skaper unødige problemer både for bedrifter og enkeltpersoner som ønsker å etablere seg i de nordiske naboland. Den endelige rapporten vil foreligge i mars neste år, og flertallet vil avvente rapportering fra både Regjeringen og delegasjonen om oppfølgingen av denne. Flertallet har i denne forbindelse også merket seg opprettelsen av den nordiske servicetelefonen "Hallo Norden", hvor nordboere som sitter fast i byråkratiet kan ringe og få hjelp og flertallet anser dette som et meget nyttig tiltak.

Flertallet mener i likhet med Regjeringen at det interne nordiske samarbeidet alltid vil være den grunnleggende og viktigste delen av det nordiske samarbeidet. Flertallet ser i denne forbindelse også med stor interesse på Strategien for et bærekraftig Norden - med et tidsperspektiv på 20 år - som Nordisk Råd ga sin tilslutning til på en ekstrasesjon i juni i år. Regjeringen melder at oppfølgingen av strategien vil få en sentral plass under det norske formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet i 2002 og at den vil anvendes i ulike internasjonale fora.

Flertallet har merket seg at en ny strategi for nærområdesamarbeidet ble lagt fram under Nordisk Råds sesjon i oktober 2001, hvor fokus i samarbeidet nå vil rettes mer mot Nordvest-Russland og de russiske områder rett øst av Baltikum. Bakgrunnen for denne dreiningen i det nordiske nærområdeprogrammet er den forventede østlige utvidelsen av EU og den generelle politiske, økonomiske og sosiale utviklingen i nærområdene.

Flertallet ser det som nyttig at Regjeringen i meldingen, i tillegg til ministerrådets samarbeid med nærområdene, også har gitt en redegjørelse for samarbeidet i Arktisk Råd, Barentsrådet, Østersjørådet og Vestnorden-samarbeidet.

Flertallet vil understreke viktigheten av å samordne arbeidet i de ulike regionale fora, Arktisk Råd, Barentsrådet, Østersjørådet og Nordisk Ministerråd, og mener det vil være nyttig å få utredet mulighetene for en bedre koordinering av nærområdeaktiviteter. Det er også viktig at EUs arbeid med den nordlige dimensjon bygger på og utnytter den aktivitet som finner sted i de regionale samarbeidsorganisasjonene i nord.

Regjeringen melder at Finland har som formannskapsland vært svært aktiv med å koordinere felles innspill fra Arktisk Råd til ulike internasjonale møter og at

det tas sikte på et felles arktisk innspill til FNs toppmøte om bærekraftig utvikling i 2002.

Flertallet har merket seg at det vil bli utarbeidet en rapport om menneskenes levevilkår i den arktiske region til den neste arktiske parlamentariske konferanse som finner sted i Tromsø i august 2002.

Flertallet har merket seg Regjeringens vurdering om at folk-til-folk-samarbeidet i Barentsregionen har hatt størst suksess, mens det økonomiske samarbeidet ikke har vært like fremgangsrikt. Årsakene til dette er, slik flertallet oppfatter det, Russlands vanskelige økonomiske situasjon, handelshindre av byråkratisk art, og at det faktum at infrastrukturen er bygget for nord-sør-kontakter. Russlands økonomi er imidlertid i bedring og det er en begynnende optimisme blant norske bedrifter som har etablert seg i Barentsregionen. Flertallet mener dette gir grunnlag for økt økonomisk samarbeid.

Flertallet har ellers merket seg at Barentssekretariatet har bygget opp et betydelig kontaktnett og kompetanse på Nordvest-Russland og mener at dette arbeidet fortsatt bør videreutvikles.

Flertallet har notert seg handlingsplanen for det videre ungdomspolitiske samarbeidet i regionen, som ble vedtatt etter konferansen i Tromsø i år, og flertallet ser fram til oppfølgingen.

Flertallet støtter Regjeringens vektlegging av videreutvikling av Barentssamarbeidet, gjennom økt prosjektsamarbeid både sentralt og på regionalt plan.

Flertallet har merket seg at samarbeidet i Østersjøregionen foregår både gjennom Østersjørådet og ved at statsministrene i regionen møtes hvert annet år. Flertallet ser positivt på det arbeidet som gjøres med etableringen av IT-nettverket "Children at risk" og at det er riktig å lokalisere hovedansvaret for driften av IT-nettverket til Østersjølandenes sekretariat fra 2002.

Flertallet er enig i Regjeringens vurdering om at integrasjonsbestrebelsene i Europa og den endrede sikkerhetspolitiske arkitekturen innebærer at Norden i dag i større utstrekning enn før, har felles utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser. Terroraksjonen 11. september i år har aktualisert dette i enda større grad.

Flertallet har merket seg at de nordiske land gjennom norsk-initierte NORDCAPS (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support) har etablert et tett samarbeid i forhold til internasjonale fredsoperasjoner i regi av FN. Flertallet har også merket seg at Regjeringen under formannskapsperioden neste år vil videreutvikle SHIRBRIG-konseptet med sikte på å styrke evnen til å utplassere styrker raskt i regi av FN-ledede fredsbevarende operasjoner.

Flertallet vil understreke at erfaringene fra SFOR i Bosnia og KFOR i Kosovo viser at de nordiske land har vilje til å stille betydelige militære styrker til rådighet for en fredsbevarende innsats. Flertallet vil ellers vektlegge betydningen av at alle de nordiske land støtter Estland, Latvias og Litauens sikkerhetspolitiske ambisjoner.

Flertallet har også merket seg at de nordiske land ga Norge en god og aktiv støtte ved kandidaturspør-

målet for plassen i FNs sikkerhetsråd for perioden 2001-2002.

Flertallet støtter Regjeringens forslag til hovedsatsingsområder i det nordiske formannskapsprogrammet for 2002, som ble presentert under Nordisk Råds 53. sesjon i oktober 2001.

Hovedsatsingsområdene er:

- Barn og ungdom
- Matvaretrygghet
- Bærekraftig utvikling i Norden og Nærområdene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund og Christopher Stensaker, mener at Nordisk Råd i sin nåværende form bør legges ned eller omorganiseres. Disse medlemmer synes det er naturlig med samarbeid mellom de nordiske land og særlig på regjeringnivå, men synes resultatene av mange års parlamentarisk samarbeid i Nordisk Råd er små. Disse medlemmer vil også peke på at det foregår et utstrakt parlamentarisk samarbeid i mange andre europeiske og internasjonale organisasjoner, som for eksempel Europarådet, OSSE, NATO og IPU.

Disse medlemmer ønsker ikke å legge ned nordisk samarbeid, men ser på - og tror på - det nordiske samarbeidet, helt uavhengig av Nordisk Råds funksjon og eksistens. Disse medlemmer viser til at de økonomiske kostnadene som beløper seg til ca.187 mill. kroner gir liten eller ingen målbar effekt, og disse medlemmer mener derfor at disse midlene bør benyttes på mer målbare tiltak.

Disse medlemmer er av den formening at det synes å være uklare kriterier for hvorledes for eksempel bistandsmidler til miljøtiltak skal fordeles. Dette har resultert i at svært økonomisk sterke selskaper har mottatt norsk støtte til miljøtiltak.

Disse medlemmer mener at det gjennomgående for de ulike sektorenes arbeid i Nordisk Råd og Nordisk samarbeid, er at dette er organer som i stor grad jobber med klar forankring til den politikk som føres i EU.

Disse medlemmer viser til at da Norge ikke er medlem av EU, kommer vi i en situasjon som ligger på siden av det interesseområdet flertallet av medlemslandene representerer, og har de begrensninger at vedtak som fattes innebærer en binding av politiske beslutninger må være i samsvar med EUs bestemmelser.

Disse medlemmer vil understreke at det mest fruktbare nordiske samarbeid skjer gjennom de mange uformelle kontakter som skapes via det private marked i tilknytning til handel og reiser. Også private organisasjoner har verdifulle kontakter over landegrensene i Norden. Det samme gjelder våre universiteter og høyskoler.

Disse medlemmer vil fremheve at også på regjeringsplan kan det ha stor verdi å bli kjent med andre nordiske lands erfaringer og finne frem til felles løsninger, ikke minst når det gjelder lovgivning. Disse medlemmer tviler imidlertid sterkt på verdien av den parlamentariske kontakt. Dette gjelder særlig så lenge vi ikke er medlemmer av EU. Erfarin-

gen synes å vise at de andre nordiske land ikke legger særlig iver for dagen når det gjelder å ivareta norske interesser innenfor EU.

Disse medlemmer mener hovedsatsingsområdet for det nordiske formannskapsprogrammet for 2002 bør være å arbeide for å utvikle Nordisk Råd i sin

nåværende form og se på muligheter for å ivareta nordisk samarbeid på andre måter.

Disse medlemmer vil fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ overfor de andre nordiske land om å nedlegge Nordisk Råd."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ overfor de andre nordiske land om å nedlegge Nordisk Råd.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

St.meld. nr. 56 (2000-2001) - om nordisk samarbeid - vedlegges protokollen.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 14. november 2001

Thorbjørn Jagland
leder

Åslaug Haga
ordfører og sekretær